

Náhrada škody podle pandemického zákona (1. 4. 2021)

Náhrada škody podle pandemického zákona

V článku „Pandemický zákon jako právní rámec pro efektivní zvládnutí epidemie COVID-19?“ jsme shrnuli novou právní úpravu účinnou od 27. 2. 2021 (zákon č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19, tzv. pandemický zákon). Nyní se zaměříme na problematiku náhrady škody. Na rozdíl od obecné úpravy vydávání mimořádných opatření dle zákona o ochraně veřejného zdraví totiž tzv. pandemický zákon nově upravuje ODPOVĚDNOST STÁTU ZA ŠKODU způsobenou fyzickým i právnickým osobám během stavu pandemické pohotovosti v příčinné souvislosti s mimořádnými opatřeními, stačí mu k tomu jediný paragraf 9. O jaká mimořádná opatření se může jednat, bylo vysvětleno v předchozím článku.

Je třeba zdůraznit, že se jedná až o ŠKODU VZNIKLOU NEJDŘÍVE OD 28. 2. 2021.

Náhrada je pandemickým zákonem výslovně omezena jen na SKUTEČNOU ŠKODU, nenahrazuje se tedy ušlý zisk. Dále je výslovně vyloučena náhrada škody spočívající v nákladech na ochranné, mycí, čisticí či dezinfekční prostředky.

Rozsah náhrady škody je omezen jen na rozsah, u něhož poškozený prokáže, že nemohl vzniku škody předejít nebo mu zabránit. Úprava klade nároky na poškozené ohledně předvídatelnosti vzniku a omezení jim vzniklé škody. Bližší výklad přinese až rozhodovací praxe.

Zároveň je dále stanoveno, že VÝŠE NÁHRADY SE SNIŽUJE O JINOU POMOC V SOUVISLOSTI S DOPADY ONEMOCNĚNÍ COVID-19, konkrétně výše náhrady škody se snižuje o výši dotací, návratných finančních výpomocí (!) a jiných podpor, poskytnutých ke zmírnění dopadů epidemie COVID-19, nebo dopadů mimořádných opatření.

Uvedená podpora není více definována, není stanoveno, že se má jednat pouze o prostředky státu, patrně se bude jednat též o prostředky jiných veřejných subjektů, zejména obcí či krajů poskytnuté za uvedenými účely. Navíc do „podpory“ snižující výši náhrady skutečné škody se dle zákona zahrnou kromě dotací např. z programu Antivirus, programů COVID – Nájemné, COVID – Gastro atd., i návratné finanční výpomoci, které je z povahy věci podnikatel povinen poskytovateli vrátit.

Právní úprava dále NESTANOVÍ ŽÁDNOU VAZBU MEZI TAKOVOUTO PODPOROU A PROKÁZANOU SKUTEČNOU ŠKODOU, tzn., že výše nahrazované – byť skutečné – škody bude ovlivněna pomocí poskytnutou v jiné oblasti. Bude proto záležet na konkrétním nastavení další pomoci, zejména podnikatelům. Např. tzv. kompenzační bonus dle zákona č. 95/2021 Sb., o kompenzačním bonusu pro rok 2021, je upraven jako daňový bonus na kompenzaci některých hospodářských následků souvisejících s ohrožením zdraví v souvislosti s COVID-19 nebo v souvislosti s krizovými opatřeními. Taková podpora v podobě kompenzačního bonusu pak zřejmě bude odečtena od nahrazované prokázané skutečné škody spočívající např. v podobě nákladů na zkažené suroviny. Nezbyvá než se ptát po účelu této právní úpravy a úmyslu zákonodárce.

Z uvedeného vyplývá, že režim náhrady škody dle pandemického zákona je pro poškozené mimořádnými opatřeními nastaven dosti nevýhodně. Lze předpokládat, že ve velké části případů, kdy stát danému podnikateli poskytl nějakou podporu, poškozený podnikatel na náhradu škody nedosáhne. A to přesto, že jde o náhradu skutečné škody, nikoli ušlého zisku.

Nárok na náhradu škody se uplatňuje u Ministerstva financí, nikoli u Ministerstva zdravotnictví či krajské hygienické stanice, a to ve lhůtě 12 měsíců od okamžiku, kdy se poškozený o škodě dozvěděl, nejdéle do 3 let od vzniku škody, jinak právo na náhradu škody zaniká. Ministerstvo financí má 6 měsíců na vyřízení tohoto nároku. Až v případě neúspěchu v tomto quasi řízení u Ministerstva financí lze nárok na náhradu škody uplatnit u soudu. V tomto ohledu postup náhrady škody v zásadě

odpovídá obecnému postupu dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů, liší se konkrétní lhůty, kompetentní osoby apod.

Při posuzování, jak uplatnit vůči státu škodu vzniklou v souvislosti s opatřeními příslušných orgánů při epidemii onemocnění COVID-19 je nadále potřeba v první řadě určit, v jakém právním režimu bylo takové opatření vydáno. Například i po účinnosti pandemického zákona je k dnešnímu dni zásadní omezení podnikatelské činnosti týkající se maloobchodu a služeb regulováno prostřednictvím krizového opatření vlády dle krizového zákona, nikoli mimořádného opatření ministerstva zdravotnictví dle pandemického zákona.

Odpovědnost státu za škodu způsobenou zejména podnikatelům opatřeními dle pandemického zákona je koncipována velmi úzce a přijatá právní úprava se od poškozených subjektů stěží dočká potlesku.

Mgr. Martina Staňková, advokátka

Muzikář & Partners, advokátní kancelář Brno